

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ БІЗНЕС-КОЛЕДЖ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Програма підсумкової атестації
(атестаційний кваліфікаційний екзамен)
для студентів початкового рівня (короткий цикл) вищої освіти
денної форми навчання
спеціальності 051 «Економіка»
ОПП «Економіка та управління бізнесом»

ЗАТВЕРДЖЕНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ
Протокол № 10-23/24 від 26 червня 2024 р.

ПОГОДЖЕНО
Кафедрою економіки, управління та
адміністрування
Протокол № 13 від 25 червня 2024 р.

ВСТУП

Програма підсумкової атестації здобувачів початкового рівня (короткий цикл) вищої освіти розроблена відповідно до силабусів фахових дисциплін, що виносяться на кваліфікаційний екзаме́н, освітньо-професійної програми підготовки фахівців за ОП «Економіка та управління бізнесом» спеціальності 051 «Економіка», галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», що введена в дію з 1 вересня 2023 р. та змін, внесених до освітньо-професійної програми у червні 2024р.

Мета підсумкової атестації - визначення рівня теоретичної та практичної підготовки здобувачів вищої освіти для майбутньої професійної діяльності; виявлення відповідності рівня досягнення результатів навчання та сформованості програмних компетентностей вимогам затверджених стандартом вищої освіти: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальність: 051 «Економіка», затвердженого та введеного в дію наказом МОН України від 13.11.2018 р. № 1244, освітньою програмою «Економіка та управління бізнесом» для ОС молодший бакалавр та вимогам до фахівців в певній галузі.

Програма підсумкової атестації включає:

- вимоги до атестації здобувачів вищої освіти за початковим рівнем (коротким циклом) підготовки;
- вимоги до атестаційного кваліфікаційного екзаме́ну за спеціальністю;
- порядок проведення атестаційного кваліфікаційного екзаме́ну з використанням дистанційних технологій;
- оцінювання рівня якості підготовки здобувачів;
- приклад завдань з кожної навчальної дисципліни;
- теоретичні питання для підготовки до атестаційних екзаме́нів за кожною фаховою дисципліною;
- список рекомендованої літератури.

ВИМОГИ ДО АТЕСТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОГО РІВНЯ (КОРОТКИЙ ЦИКЛ) ВИЩОЇ ОСВІТИ

1. Атестація здобувачів початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти – це встановлення відповідності засвоєних здобувачами рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандарту вищої освіти: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальність: 051 «Економіка», затвердженого та введеного в дію наказом МОН України від 13.11.2018 р. № 1244 за освітньо-професійною програмою «Економіка та управління бізнесом» для початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти.

2. Атестація здобувачів початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти здійснюється Екзаменаційною комісією (далі – ЕК) з цього фаху, голова якої щорічно затверджується наказом директора Черкаського державного бізнес-коледжу.

3. Атестація здобувачів початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти здійснюється у формі атестаційного кваліфікаційного екзамену за трьома нормативними навчальними дисциплінами циклу професійної та практичної підготовки:

- Економічна теорія та основи бізнесу;
- Економікс;
- Історія економіки та економічної думки.

На основі силабусів вказаних навчальних дисциплін розроблено узагальнені кваліфікаційні завдання у вигляді тестів закритої форми із запропонованими відповідями, з яких вибирають одну правильну, а також практичних завдань у вигляді задач.

Екзамени проводяться за білетами, складеними у повній відповідності до програми підсумкової атестації (додатки А, В, С).

ВИМОГИ ДО АТЕСТАЦІЙНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Підсумкова атестація з вивчення фахових дисциплін передбачається у формі атестаційного кваліфікаційного екзамену згідно навчального плану за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» та ОПП «Економіка та управління бізнесом» початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

1. Атестаційний кваліфікаційний екзамен за спеціальністю передбачає виконання комплексу атестаційних завдань з трьох фахових навчальних дисциплін: Економічна теорія та основи бізнесу; Економікс та Історія економіки та економічної думки.

2. Форма проведення кваліфікаційного екзамену – очна, письмова. Під впливом об'єктивних факторів (карантин, воєнний стан та інші форс-мажорні обставини) можливе проведення кваліфікаційного екзамену з використанням дистанційних технологій навчання.

3. Інформаційною базою формування засобів об'єктивного контролю ступеня досягнення кінцевих цілей освітньо-професійної підготовки є зміст силабусів навчальних дисциплін, що виносяться на екзамен, визначені у них результати навчання та система компетентностей молодшого бакалавра з економіки, що виносяться на атестацію.

4. Під час атестаційного кваліфікаційного екзамену здобувач початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти, повинен продемонструвати належний рівень досягнення результатів навчання та сформованості програмних компетентностей, що визначені з урахуванням стандарту вищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» та освітньо-професійною програмою «Економіка та управління бізнесом» початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» і є підставою для оцінювання.

5. Випускаюча кафедра забезпечує дотримання правил і процедури проведення атестаційного кваліфікаційного екзамену шляхом:

- уніфікації умов проведення, засобів оцінювання, методик оброблення результатів та форм їхнього подання;
- інформаційно-консультаційної підготовки здобувачів вищої освіти до атестаційного екзамену;
- ідентифікації здобувачів вищої освіти;
- використання критеріїв об'єктивного оцінювання.

ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ З ВИКОРИСТАННЯМ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

1. Авторизований доступ здобувачів початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти до інформаційно-комунікаційних інструментів дистанційного навчання для підготовки та проведення передатестаційних консультацій забезпечується кафедрою економіки, управління та адміністрування із застосуванням особистих кабінетів студентів в СДН Moodle та відеоконференцій з використанням ZOOM. Посилання для приєднання до конференцій надається студентам не пізніше ніж за 5 днів до проведення атестації.

2. Передатестаційні консультації проводяться засобами відеозв'язку за затвердженим розкладом. Під час проведення передатестаційної консультації викладачем, який проводить консультацію та адміністратором, який відповідає за технічний супровід проведення атестації, здійснюється попередня перевірка технічних параметрів налаштування відеозв'язку із здобувачами освіти, з метою усунення виявлених проблем.

3. Атестаційний кваліфікаційний екзамеn проводиться згідно розкладу в синхронному режимі з використанням систем відеоконференцій ZOOM з обов'язковим записом відеоконференції та ідентифікацією особи здобувача, заповнення протоколів засідання членами екзаменаційних комісій.

4. Ідентифікація здобувачів проводиться за допомогою відеозв'язку та пред'явленням здобувачем посвідчення особи.

5. Конкретний спосіб та етапи проведення атестаційного кваліфікаційного екзамеnу визначаються з урахуванням технічних та комунікативних можливостей учасників освітнього процесу. Відповідальними за проведення екзамеnу є завідувачі випускових кафедр.

6. Жеребкування при виборі екзаменаційних білетів відбувається з застосування автоматичних рандомайзерів, прозоро та з фіксацією цифровим відеозаписом і занесенням в протокол засідання екзаменаційних комісій.

7. Для виконання завдання та завантаження його в СДН Moodle здобувачам надається 180 хв. Здобувачі, виконавши завдання білету самостійно, від руки на аркуші паперу А4, фотографують титульний аркуш з підписом та аркуші з виконанням завдання і завантажують за відповідним посиланням у СДН Moodle. Якщо з певних причин здобувач не може завантажити фото виконаної роботи до СДН Moodle, надіслати роботу також можна на електронну адресу кафедри економіки, управління та адміністрування konfcsbc@ukr.net.

8. У разі виникнення під час атестації обставин непереборної сили здобувач освіти повинен негайно повідомити членів екзаменаційної комісії, секретаря комісії або іншу відповідальну особу про ці обставини за допомогою визначеного каналу зв'язку (телефон, Viber, Telegram тощо) з обов'язковою фото- або відеофіксацією стану виконання завдань та об'єктивних факторів, що перешкоджають його завершенню. За цих обставин можливість та час перескладання атестації визначається екзаменаційною комісією в індивідуальному порядку.

ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ

1. Оцінка результатів складання атестаційного кваліфікаційного екзамеnу з кожної дисципліни здійснюється за 100-бальною системою контролю знань і відображається у відповідних відомостях і протоколах роботи екзаменаційної комісії (ЕК). Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в шкалу за системою ECTS здійснюється в наступному порядку (табл. 1):

Таблиця 1

Шкала оцінювання результатів складання атестаційного кваліфікаційного екзамеnу

Шкала ЧДБК, балів	Шкала ECTS
90 – 100	A
80 – 89	B
70 – 79	C
65 – 69	D
60 – 64	E
35 – 59	FX
0-34	F

2. При визначенні оцінки екзаменаційної роботи береться до уваги рівень теоретичної та практичної підготовки студентів. Виконання всіх завдань з атестаційного екзамену є обов'язковим.

3. Підсумкова оцінка атестаційного кваліфікаційного екзамену зі спеціальності визначається як середнє арифметичне оцінок за трьома навчальними дисциплінами.

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗА ОПП «ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ БІЗНЕСОМ» ОС МОЛОДШИЙ БАКАЛАВР З АТЕСТАЦІЙНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Структура екзаменаційного білету включає завдання з кожної навчальної дисципліни за фахом (Економічна теорія та основи бізнесу, Економікс та Історія економіки та економічної думки). Завдання з кожної навчальної дисципліни містить по три завдання: три блоки тестів відкритого та закритого типу з Історії економіки та економічної думки; два практичних завдання і один блок тестів відкритого типу з Економічної теорії та основ бізнесу та два практичних завдання і один блок тестових завдань з Економіксу.

Завдання з навчальної дисципліни ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ОСНОВИ БІЗНЕСУ містить два практичних завдання та один блок тестів відкритого типу по 10 питань (додаток А).

Критерії оцінювання практичного завдання з навчальної дисципліни ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ОСНОВИ БІЗНЕСУ

Результати виконання практичного завдання оцінюються максимально у **35 балів** з таким розподілом за шкалою:

29-35 балів – студент демонструє високий рівень практичних умінь та навичок у розв'язуванні завдання, володіє основними методами його виконання з правильним застосуванням економіко-математичних формул, дотримується усіх вимог щодо його оформлення, правильно і чітко самостійно формулює висновки але при цьому допускає несуттєві помилки.

22-28 балів – студент демонструє високий рівень практичних умінь та навичок у розв'язуванні завдання, володіє основними методами його виконання з правильним застосуванням економіко-математичних формул, але допускає незначні порушення щодо послідовності виконання практичних дій, несуттєві помилки та неточності у самостійному формулюванні висновків.

15-21 бал - студент демонструє посередній рівень практичних умінь та навичок у розв'язуванні завдання, недостатньо володіє методикою його виконання, порушує логічну послідовність виконаних дій, допускає суттєві помилки при розв'язуванні задач, не чітко обґрунтовує висновки.

7-14 балів - студент демонструє низький рівень практичних умінь та навичок у розв'язуванні завдання, недостатньо володіє методикою його виконання, допускає принципово суттєві помилки, демонструє низьку здатність застосування набутих знань при розв'язуванні практичних завдань та формулюванні обґрунтованих висновків (або висновки взагалі відсутні).

1-7 бали – студент демонструє невміння застосувати теоретичні знання при розв'язуванні задач, допускаючи при цьому принципово суттєві помилки, виявлена спроба розрахунку окремих показників, висновки не обґрунтовані або відсутні.

0 балів – завдання методично виконано неправильно або взагалі відсутнє.

Критерії оцінювання тестового завдання відкритого типу

Виконання одного блоку тестових завдань відкритого типу оцінюється максимально у **30 балів**. З навчальної дисципліни блок тестів включає 10 питань, на які студенту необхідно продовжити зазначений у тесті вислів, давши правильні та чіткі відповіді. Відповідь на одне тестове завдання оцінюється так: 3 бали – студент дає правильну відповідь та наводить доречливі і переконливі аргументи; 2 бали – студент допускає неточність в формулюванні аргументів; 0 балів – відсутня відповідь/невірні аргументи.

Завдання з навчальної дисципліни ЕКОНОМІКС містить два практичних завдання та один блок тестів по 10 питань (додаток В).

Критерії оцінювання практичного завдання з навчальної дисципліни ЕКОНОМІКС

Результати виконання одного практичного завдання оцінюються максимально у **35 балів** з таким розподілом за шкалою:

29-35 балів – студент демонструє високий рівень практичних умінь та навичок у розв’язуванні завдання, володіє основними методами його виконання з правильним застосуванням економіко-математичних формул, дотримується усіх вимог щодо його оформлення, правильно і чітко самостійно формулює висновки але при цьому допускає несуттєві помилки.

22-28 балів – студент демонструє високий рівень практичних умінь та навичок у розв’язуванні завдання, володіє основними методами його виконання з правильним застосуванням економіко-математичних формул, але допускає незначні порушення щодо послідовності виконання практичних дій, несуттєві помилки та неточності у самостійному формулюванні висновків.

15-21 бал - студент демонструє посередній рівень практичних умінь та навичок у розв’язуванні завдання, недостатньо володіє методикою його виконання, порушує логічну послідовність виконаних дій, допускає суттєві помилки при розв’язуванні задач, не чітко обґрунтовує висновки.

7-14 балів - студент демонструє низький рівень практичних умінь та навичок у розв’язуванні завдання, недостатньо володіє методикою його виконання, допускає принципово суттєві помилки, демонструє низьку здатність застосування набутих знань при розв’язуванні практичних завдань та формулюванні обґрунтованих висновків (або висновки взагалі відсутні).

1-8 бали – студент демонструє невміння застосувати теоретичні знання при розв’язуванні задач, допускаючи при цьому принципово суттєві помилки, виявлена спроба розрахунку окремих показників, висновки не обґрунтовані або відсутні.

0 балів – завдання методично виконано неправильно або взагалі відсутнє.

Критерії оцінювання тестового завдання

Виконання одного блоку тестових завдань оцінюється максимально у **30 балів**. З навчальної дисципліни блок тестів включає 10 питань із запропонованими варіантами відповідей, з яких необхідно вибрати один єдино правильний варіант.

Відповідь на одне тестове завдання оцінюється так: 3 бали – відповідь правильна; 0 балів – відповідь неправильна.

Завдання з навчальної дисципліни ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ містить три блоки тестів по 10 питань в кожному, зокрема перший блок – тести відкритого типу, другий та третій – закритого (додаток В).

Критерії оцінювання тестового завдання з навчальної дисципліни ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

Виконання першого блоку тестових завдань відкритого типу оцінюється максимально у **40 балів**. З навчальної дисципліни Історія економіки та економічної думки перший блок тестів включає 10 питань, на які студенту необхідно продовжити зазначений у тесті вислів, давши правильні та чіткі відповіді. Відповідь на одне тестове завдання оцінюється так: 4 бали – студент наводить доречливі і переконливі аргументи; 2 бали – студент допускає неточність в формулюванні аргументів; 0 балів – відсутня відповідь/невірні аргументи.

Виконання другого і третього блоків тестових завдань закритого типу оцінюється максимально у **30 балів** кожний.

Другий та третій блоки тестів включають по 10 питань із запропонованими варіантами відповідей, з яких необхідно вибрати один єдино правильний варіант.

Відповідь на одне тестове завдання оцінюється так: 3 бали – відповідь правильна; 0 балів – відповідь неправильна.

Рішення Екзаменаційної комісії про оцінку знань, виявлених при складанні атестаційного кваліфікаційного екзамену зі спеціальності, а також про присвоєння студентам кваліфікації та видання випускникам дипломів приймається на закритому засіданні комісії відкритим голосуванням більшістю голосів членів комісії, які брали участь у її засіданні. За однакової кількості голосів голос Голови ЕК є вирішальним.

Примітка: *Оцінки атестаційного кваліфікаційного екзамену зі спеціальності виставляє кожен член комісії. Повторне складання (перескладання) екзамену з метою підвищення оцінки не дозволяється.*

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ОСНОВИ БІЗНЕСУ

1. Предмет економічної теорії. Еволюція уявлень про предмет економічної теорії.
2. Основні функції та методи економічної теорії.
3. Економічні ресурси та фактори виробництва.
4. Проблема економічного вибору. Крива виробничих можливостей.
5. Поняття, основні риси та елементи економічної системи.
6. Класифікація економічних систем.
7. Принципи організації ринкової економіки.
8. Сучасні моделі ринкової економіки
9. Суть, структура та функції ринку. Інфраструктура ринку.
10. Попит та його визначники. Закон попиту. Крива попиту.
11. Пропозиція та її визначники. Закон пропозиції. Крива пропозиції.
12. Рівновага попиту і пропозиції. Ціна рівноваги.
13. Недоліки ринкового механізму.
14. Домогосподарство в економічній системі суспільства.
15. Фірма – економічний суб'єкт ринкової економіки.
16. Еволюція ролі держави в економіці.
17. Економічні функції держави в ринковій економіці.
18. Предмет макроекономіки. Основні економічні цілі нації.
19. Поняття валового внутрішнього продукту. Методологія обчислення валового внутрішнього продукту.
20. Методи обчислення валового внутрішнього продукту. Інші показники обсягу національного виробництва.
21. Уподобання споживача.
22. Криві байдужості та їхні властивості.
23. Бюджетні обмеження.
24. Бізнес і підприємництво.
25. Елементи системи бізнесу.
26. Сутність, функції та принципи підприємницької діяльності.
27. Поняття підприємницького середовища та його елементи.
28. Історичні аспекти облікового регулювання господарської діяльності (на прикладі США).
29. Бухгалтерський облік як засіб, що сприяє розподілу капіталу в економіці.
30. Сучасні вимоги до фінансової звітності суб'єктів господарювання.
31. Ключові показники соціально-економічного розвитку регіону.
32. Основи галузевого та регіонального контексту економічного розвитку і підприємницької діяльності (на прикладі Черкаської області та м. Черкаси).

ЕКОНОМІКС

1. Поняття про потреби та їх види.
2. Економічні блага, їхня класифікація.
3. Сукупна і гранична корисність.
4. Процес споживання, динаміка зміни корисності.
5. Перший закон Госсена.
6. Криві байдужості як спеціальний інструментарій мікроекономічного аналізу.
7. Карта кривих байдужості.
8. Гранична норма заміщення благ.
9. Поняття про рівновагу споживача.
10. Модель споживання набору благ.
11. Другий закон Госсена.

12. Оптимальний вибір і зміна доходу споживача.
13. Лінія «дохід-споживання».
14. Крива Енгеля.
15. Побудова лінії «ціна–споживання».
16. Лінія індивідуального попиту споживача.
17. Ефект заміщення та ефект доходу. Парадокс Гіффена.
18. Попит і закон попиту
19. Пропозиція і закон пропозиції
20. Взаємодія попиту і пропозиції
21. Еластичність попиту і пропозиції
22. Підприємство як суб'єкт ринкових відносин
23. Організаційні форми і функції підприємств
24. Мотивація поведінки підприємства
25. Фактор часу та періоди функціонування підприємства
26. Фактори виробництва, їх групування та варіації
27. Поняття і параметри виробничої функції.
28. Виробнича функція з одним змінним фактором та її графічне зображення
29. Сукупний, середній та граничний продукт.
30. Правило спадної віддачі (продуктивності) змінного фактору виробництва
31. Виробнича функція з двома змінними факторами.
32. Ізокванта, карта ізоквант
33. Заміщення факторів виробництва.
34. Гранична норма технічного заміщення.
35. Постійна, спадна та зростаюча віддача від масштабу
36. Ринок досконалої конкуренції
37. Монопольний ринок
38. Олігополія та монополістична конкуренція
39. Ринкове ціноутворення на галузевому рівні (на прикладі с/г)
40. Система національних рахунків у відповідності з міжнародним стандартом
41. Поняття валового внутрішнього продукту
42. Роль цінового фактора у вимірюванні ВВП
43. Аналіз динаміки ВВП України.
44. Економічні коливання та економічні цикли
45. Ринок праці та механізм його функціонування
46. Зайнятість і безробіття
47. Причини та показники інфляції
48. Наслідки інфляції та антиінфляційна політика
49. Взаємозв'язок інфляції та безробіття
50. Інфляція в Україні та її особливості
51. Економічні коливання та економічні цикли
52. Ринок праці та механізм його функціонування
53. Зайнятість і безробіття
54. Причини та показники інфляції
55. Наслідки інфляції та антиінфляційна політика
56. Взаємозв'язок інфляції та безробіття
57. Інфляція в Україні та її особливості
58. Сутність фінансів. Фінансова система.
59. Податкова система.
60. Крива Лаффера.
61. Фіскальна політика держави.
62. Гроші, функції грошей.
63. Сутність та роль грошей.
64. Грошова маса та грошові агрегати, рівняння обігу.
65. Попит та пропозиція на гроші.

66. Монетарна політика.
67. Основні засади теорії економічного зростання
68. Моделі економічного зростання
69. Джерела та фактори економічного зростання
70. Світове господарство та показники відкритості економіки
71. Міжнародний поділ праці
72. Форми міжнародних економічних відносин.
73. Платіжний баланс країни
74. Зовнішньоекономічна політика
75. Валютні відносини
76. Іноземне інвестування

ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

1. Предмет історії економіки та економічної думки.
2. Мета та завдання курсу.
3. Методи наукових економічних досліджень.
4. Періодизація історії економіки та економічної думки.
5. Характеристика господарського розвитку за первісної доби.
6. Економічна думка Стародавнього Сходу
7. Економічні причини розквіту та занепаду країн античного світу
8. Господарська діяльність в первісній історії України
9. Загальна характеристика Східної та Західної цивілізації в осьовий час.
10. Особливості економічної думки Стародавніх Єгипту, Месопотамії, Індії, Китаю, Греції та Риму.
11. Загальна характеристика економіки Східної та Західної цивілізації.
12. Структура феодального суспільства, суть рентних відносин та їх види.
13. Особливості господарського розвитку суспільств Європейської цивілізації у V-X ст.
14. Загальна характеристика господарства Європи в V – XV ст.
15. Особливості розвитку сільського господарства. Агрокультура і сільськогосподарська техніка.
16. Розвиток ремесел і міст в Середньовіччі.
17. Зростання торгівлі, розвиток банківської системи і кредиту.
18. Економічна думка Середньовіччя.
19. Основні аспекти розвитку господарства країн Західної Європи.
20. Особливості економічного розвитку країн Центральної, Південно-Східної і Східної Європи.
21. Меркантилізм та його історичне значення.
22. Суть промислового перевороту.
23. Характеристика промислового перевороту в провідних країнах світу. Особливості промислового розвитку.
24. Класична школа політичної економії.
25. Еволюція класичної політичної економії в першій половині XIXст. Формування соціалістичних ідей.
26. Основний зміст процесу індустріалізації.
27. Аграрний розвиток провідних країн світу в період їх індустріалізації.
28. Формування світового ринку.
29. Передумови виникнення та методологічні принципи маржиналізму й неокласичної теорії.
30. Формування і розвиток історичної школи.
31. Виникнення інституціоналізму і його розвиток на початку XX ст.
32. Промисловий переворот в Україні.
33. Сутність аграрної реформи 1848р.і селянська реформа 1861 р.
34. Суть індустріалізації в Україні. Її найважливіші фактори.
35. Столипінська аграрна реформа, її прогресивне значення. Зрушення в сільському господарстві.
36. Зародження і розвиток української кооперації.

37. Фінанси та кредит.
38. Загальні умови і основні напрямки розвитку економічної думки в Україні наприкінці XIX – початку XX ст.
39. Подолання економічних наслідків першої світової війни.
40. Світова економічна криза 1929-33рр. і економічний розвиток країн у 30-х роках XX ст.
41. Історичні передумови виникнення і сутність кейнсіанства.
42. Неоокласичні теорії на початку XXст.
43. Економіка країн світу в роки другої світової війни. Економічні наслідки другої світової війни.
44. Тенденції й напрями розвитку світового господарства другої половини XX століття.
45. Індустріалізація сільського господарства.
46. Основні форми і напрями розвитку міжнародних економічних відносин.
47. Економічні концепції монетаристів.
48. Теорії «економіки пропозиції» та «раціональних очікувань».
49. Неоінституціоналізм та його особливості.
50. Динаміка світового господарського розвитку другої половини XX – початку XXI ст.
51. Нові індустріальні країни. Основні риси стратегії їхніх економічних програм.
52. Характерні особливості сучасних міжнародних економічних відносин.
53. Соціально-інституціональний напрям в сучасній економічній думці.
54. Економічне становище в Україні в 1914 – 1919 рр.
55. „Воєнний комунізм” та нова економічна політика в Україні.
56. Індустріалізація та колективізація в УРСР. Соціально- економічний стан Західної України в 20-30-х роках XX ст.
57. Господарство України в роки Другої світової війни та післявоєнної відбудови.
58. Причини і форми застійних явищ в економіці 70-х – першій половині 80-х років XX ст.
59. Пошуки шляхів реформування господарської системи в другій половині 80-х років XX ст.
60. Економічна думка в Україні в період панування радянської економічної системи.
61. Проблеми соціально-економічного реформування української економіки в перші роки незалежності.
62. Участь України в світовому господарстві.
63. Сучасний етап розвитку української економічної думки.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ОСНОВИ БІЗНЕСУ

1. Основи економічної грамотності та підприємництва: навчальний посібник /Алексеева С. В., Базиль Л. О., Байдулін В. Б., Гриценко І. А., Єршова Л. М., Закатнов Д. О., Орлов В. Ф., Сохацька Г. В. Житомир: "Полісся". 2021. 248 с.
2. Ревак І.О., Кіржецький Ю.І., Кіржецька М.С., Мельник С.І. Основи економічної теорії. Навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ. 2019. 191с.
3. Доброва Н.В., Осипова М.М. Основи бізнесу: навчальний посібник. Одеса: Бондаренко М. О. 2018. 305 с.
4. Легенчук С.Ф. Багатоваріантність в бухгалтерському обліку: історико-теоретичні аспекти. Житомир: ЖДТУ. 2017. 204 с.
5. Томнюк Т.Л. Податкова система: навчальний посібник. Чернівці: ЧТЕІ ДТЕУ, 2022. 324 с.
6. Куклін О.В., Пустовіт Р.Ф., Криворучко М.Ю. Економічна примітивізація як інституціональний виклик євроінтеграційних процесів. Проблеми економіки. 4(46). 2020. С. 5-11.
7. Куклін О.В., Пустовіт Р.Ф., Криворучко М.Ю. Євроінтеграційні виклики України. Бізнес Інформ. 10. 2020. С. 14-21. URL: https://www.businessinform.net/export_pdf/business-inform-2020-10_0-pages-14_21.pdf
8. Ліщук В., Ліщук М., Московчук А. Регулювання природних монополій: теорія, механізм реалізації та сучасні тенденції. Економічний часопис Східноєвропейського національного університету ім. Л. Українки. Розділ 1. Економічна теорія та історія економічної думки. 1. 2018. С. 8-16.

9. Мелих О. Заощадження домогосподарств: соціально-економічна роль та тенденції формування в Україні. Ефективна економіка. 2020. 11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8343>
10. Корнецький А.О. Еволюція підприємництва та його типологія. Економіка та держава. 2021. № 12. С. 122–129.
11. Курс «Адвокатування європейських правил конкуренції», розроблений в рамках проекту Еразмус+ Модуль Жан Моне 101047657 – AERC – ERASMUS-JMO-2021-HEITCH-RSCH.

ЕКОНОМІКС

1. Аналітична економіка та макроекономічна політика: Навчальний посібник для студентів спеціальності – Економіка / За ред. академіка І.Ф. Прокопенка. – Харків: видавництво Іванченка І.С., 2019. – 416 с.
2. ЕКОНОМІКС. Частина 1: Вступ до економікса. Мікроекономіка: Навчальний посібник / Баула О.В., Вісіна Т.М., Лютак О.М., Савош Л.В., Кравчук О.Я., Зелінська О.М., Полянська Т.О. Луцьк: СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф», 2021. 320 с.
3. Основи економічних знань: навч. посіб. для здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти / Алевтина Кудінова, Ірина Кулага, Ксенія Лопух. — Київ : ВЦ «Академія», 2023. — 208 с. : іл.
4. Зварич. Р. Економікс: Навчальний посібник / Р. Є. Зварич. – Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2011. – 297 с.
5. Петруня Ю. Є., Задоя А. О. Економіка: базовий курс : навчальний посібник. – [6-те вид., переробл. і доп.]. – Серія : “Бізнес. Економіка. Фінанси”. – Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2023. – 200 с.
6. Макаренко М. І. Макроекономіка : підручник / М. І. Макаренко, Т. О. Семененко, Ю. М. Петрушенко. – 2-ге вид., переробл. – Суми : Сумський державний університет, 2021. – 307 с
7. Макро- та мікроекономіка [Електронний ресурс] : навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня / М. С. Бріль, О. М. Кліменко, А. В. Литвиненко та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, доцента М. А. Мащенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 214 с.
8. Мікроекономіка: Навч. посібник / Н. М. Каменева, М. В. Косич, О. Ю. Александрова та ін. – Харків: УкрДУЗТ, 2022. – 305 с
9. Мікроекономіка: навч. посіб. / Г.П. Пасемко, Л.Г. Бага, Г.Є. Бесєдіна та ін. – Харків: ХНАУ, 2020. – 118 с.
10. Мартин Ольга Максимівна Мікроекономіка: теорія, тести, задачі. Частина І: навчальний посібник. Львів : ЛДУ БЖД, 2021. 271 с.
11. Основи економічної теорії : навч. посіб. / Ю. Г. Козак, С. С. Шаповал, О. С. Кіро та ін. ; за ред. Ю. Г. Козака, С. С. Шаповал. – К. : ЦНЛ, 2019. – 264 с.
12. Макроекономіка : підручник / М. І. Макаренко, Т. О. Семененко, Ю. М. Петрушенко. – 2-ге вид., переробл. – Суми : Сумський державний університет, 2021. – 307 с.
13. Arestis Ph. Microeconomics, Macroeconomics and Economic Policy. – Palgrave Macmillan, 2021. – 320 p.
14. Pindyck R.S. Microeconomics / R. Pindyck, D. Rubinfeld. – 8-th ed. – Pearson education, Inc. – Boston et al., 2023. – 743 p.
15. Snyder C. Microeconomic Theory. Basic Principles and Extensions / C. Snyder, W. Nicholson, R. Stewart – Cengage Learning. – Hampshire, 2019. – 536 p.

ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

1. Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. / Г.П. Пасемко, Л.Г. Бага, Г.Є. Бесєдіна та ін. – Вид. 2-ге, змін. і допов. – Харків: ХНАУ, 2020. – 243 с.
2. Історія економіки та економічної думки : навчальний посібник / Тетяна Небога, Анатолій Вдовиченко ; Одеський державний аграрний університет. — Вид. 2-ге. — Одеса : Астропринт, 2024. — 140 с
3. Економічна теорія (історія економіки та економічної думки, політекономія, мікроекономіка, макроекономіка): у 2-х ч. : Ч. 1: Історія економіки та економічної думки, політекономія: навч. посіб.; за ред. М. М. Теліщука / Університет ДФС України. – Ірпінь, 2020. – 544 с.
4. Історія економіки та економічної думки: самостійна робота студентів [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спеціальності 051«Економіка», / К.В.Петренко, Н.С.Коновалова; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Електронні текстові дані (1 файл: 1,40 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. – 156 с.

5. Історія економіки та економічної думки : навчально-методичний посібник. Боднарчук Т.Л. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2021. 122 с.
6. Історія економіки та економічної думки: Підручник. / В. Д. Базилевич, Н. І. Гражевська, Т. В. Гайдай та ін.; за ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2018. – 775 с.
7. Пармаклі Д.М. Історія економічних вчень: Навчальний посібник / Д.М. Пармаклі, С.В. Філіппова, Н.А. Добрянська - Одеса, 2018. - 113 с. DOI 10.5281/zenodo.2600825
8. Історія економічних вчень [Електронний ресурс] : підручник / ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» ; за ред. В. В. Небрат, Ю. Є. Петруні, В. М. Тарасевича. – 3-тє вид., допов. і перероб. – К. : ІЕП НАН України, 2024. – 356 с. – (Серія «Академія і освіта»).
9. Ковальчук В. Світова економіка: її історія та дослідники / В'ячеслав Ковальчук. – Київ: Центр навчальної літератури, 2019. – 632 с.
10. Владимиров К. М., Морозова О. Г., Владимирова Л. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. – Суми : Олді+, 2024. – 406 с.
11. Тарасевич В. Історія економічних вчень : підручник. / В. М. Тарасевич. – Київ: Центр навчальної літератури, 2019. – 352 с.
12. Ущатовський Ю. В. Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. / Ю. В. Ущатовський. – Житомир: Житомирська політехніка, 2020. – 144 с.
13. Шевченко О. Історія економіки та економічної думки. Сучасні економічні теорії : навч. посіб. – К. : [б.в.], 2024.
14. Ekelund B., F. Robert. History of Economic. Theory and Method Sixth Edition / B. Ekelund, Robert F. – Hebert Waveland Press, Inc, 2020. – 733 p.
15. Kishtainy N. A Little History of Economics / Niall Kishtainy. – New Haven: Yale University Press, 2017. – 249 p.
16. Allen R., Global economic history: a very short introduction / Robert C. Allen. – Oxford: Oxford University Press, 2021. – 170 p.
17. Hunt E., Lautzenheiser M. History of Economic Thought A Critical Perspective / E. K. Hunt, M. Lautzenheiser. – Routledge, 2021. – 608 p.
18. Buchholz T. New Ideas from Dead Economists: The Introduction to Modern Economic Thought, 4-th Edition / Todd G. Buchholz. – Penguin Adult HC/TR, Plume, 2021. – 464 p.

**Приклад завдань атестаційного кваліфікаційного екзамену з фахової навчальної дисципліни
«Економічна теорія та основи бізнесу»**

Практичне завдання 1.

Нехай протягом дня на ринку продано 10 т картоплі за ціною 5 гривень за 1 кг. Які зміни у пропозиції могли б відбутись, якщо ціна за 1 кг картоплі:

- а) піднялась до 10 гривень;
- б) зменшилась до 4 гривень.

Практичне завдання 2.

Перед Вами таблиця альтернативних варіантів виробництва при повній зайнятості ресурсів:

Виробництво	Альтернативні набори ресурсів				
	А	В	С	Д	Е
Верстати	60	55	45	30	0
Телевізори	0	10	20	30	40

а) зобразіть ці дані графічно. На якому конкретному припущенні ґрунтується крива виробничих можливостей?;

б) якщо економіка перебуває в точці С, то яка буде вартість виробництва однієї додаткової одиниці автомобілів або додаткової одиниці телевізора? Поясніть, як ця крива відображає закон зростання альтернативної вартості.

Як відображається на основі вказаних даних закон зростання витрат? Відповідь обґрунтуйте.

Тестове завдання 1 відкритого типу:

1. Уподобання споживача - це...
2. " Ринковий кошик " - це
3. Здатність споживача до ранжування альтернативних варіантів означає....
4. Суть меркантилізму полягає в тому, що:...
5. Суть ідеї економічного лібералізму полягає в тому, що...
6. Ознаками економічної системи є ...
7. Погляди Річарда Талера на сучасне розуміння співвідношення раціональності та ірраціональності поведінки економічних суб'єктів полягали в тому, що ...
8. Різниця між позитивною і нормативною економікою полягає в тому, що...
9. Предметом економічної теорії є ...
10. Вкажіть які чисті моделі економічної системи розрізняють економісти

**Приклад завдань атестаційного кваліфікаційного екзамену з фахової навчальної дисципліни
«Економікс»**

Практичне завдання 1.

Розрахуйте наявний валовий національний дохід (ВНД_н) країни В за таких умов (млрд. євро): зарплата (ЗП) становить 310, валовий корпоративний прибуток (ВКП) - 185, неприбуткові податки (НП) - 10, субсидії (С) - 45, змішаний дохід (ЗД) - 54, поточні трансферти з-за кордону (ПТ_з) - 41, поточні трансферти іншим країнам (ПТ_к) - 27, чисті зовнішні первинні доходи (ЧПД_з) - 28.

Практичне завдання 2.

У поточному році номінальний ВВП країни К становив 4500 млн дол, у базовому році - 4200 млн дол. Дефлятор ВВП у поточному році - 109,5 %. Визначте темп приросту реального ВВП у поточному році.

Тестове завдання 1:

Вкажіть на правильний варіант відповіді

1. Основою мікроекономічного аналізу є:

- а) теорія альтернативної вартості;
- б) теорія вибору споживача;
- в) теорія фірми;
- г) теорія попиту.

2. Прикладом товару є:

- а) сонячна енергія;
- б) послуги нотаріуса;
- в) картопля, що виросла на присадибній ділянці і закладена на зберігання для подальшого споживання;
- г) флакон духів у магазині.

3. Крива байдужості для неповних замінників має вигляд:

- а) прямої лінії, що перетинає вісі координат;
- б) кривої опуклої до початку координат;
- в) кривої опуклої від початку координат;
- г) має вигляд прямого кута.

4. Серед наведених тверджень знайдіть неправильне:

- а) кожна точка на кривій байдужості означає різну комбінацію двох благ;
- б) кожна точка на лінії бюджетного обмеження означає різну комбінацію двох благ;
- в) усі точки на кривій байдужості означають однаковий рівень задоволення споживача;
- г) усі точки на кривій байдужості означають однаковий рівень доходу.

5. Крива Енгеля — це:

- а) крива, яка показує зміни ціни споживання деякого товару при зміні ціни на нього;
- б) крива, яка показує, як змінюється споживання благ при зміні доходу;
- в) крива, яка з'єднує точки з координатами «споживання блага в стані рівноваги» і «доход, за якого така кількість блага споживалася»;
- г) крива, яка показує всі можливі варіанти розподілу наявного доходу.

6. Якщо споживання неякісних товарів має тенденцію зростати в міру збільшення цін на них, то це:

- а) закон Енгеля;
- б) парадокс Гіффена;
- в) ефект заміщення;
- г) ефект доходу.

7. Досягнення максимального обсягу випуску за певної технології означає, що:

- а) середній і граничний продукти дорівнюють один одному;
- б) середній продукт досягає свого максимуму, а граничний продукт дорівнює нулю;
- в) досягається максимум значень граничного продукту за мінімальних значень середнього продукту;
- г) граничний продукт дорівнює нулю, а середній продукт знижується.

8. Яке з наведених тверджень є правильним:

- а) бухгалтерські витрати + економічні витрати = зовнішні витрати;
- б) економічний прибуток – бухгалтерський прибуток = нормальний прибуток;
- в) бухгалтерський прибуток – неявні витрати = економічний прибуток;
- г) економічні витрати + зовнішні витрати = внутрішні витрати?

9. Яке з наступних тверджень не виконується в умовах досконалої конкуренції:

- а) фірма максимізує прибуток, коли її гранична виручка дорівнює граничним витратам;
- б) крива граничних витрат перетинає криву середніх довгострокових витрат у точці її мінімуму;
- в) крива попиту на товар має від'ємний нахил;
- г) фірма може продати будь-яку кількість товару за однакової ціни.

10. Гранична виручка не менша за ринкову ціну в:

- а) монополістів;
- б) учасників картелі;
- в) досконалих конкурентів;
- г) монополістичних конкурентів.

**Приклад завдань атестаційного кваліфікаційного екзамену з фахової навчальної дисципліни
«Історія економіки та економічної думки»**

Тестове завдання 1 відкритого типу:

11. Основними риси господарства скіфів було...
12. "Невидима рука" А.Сміта,
13. “Економічний лібералізм” (політика laissez faire) це....
14. “Залізний закон заробітної плати” Т.Р.Мальтуса полягає в тому, що:...
15. “Революція цін” це...
16. А.Сміт дав визначення вартості таким чином...
17. Економічні погляди Платона полягали в тому, що ...
18. Джерелами первісного нагромадження капіталу в Англії було...
19. Ідеєю класичної політичної економії П.Буагільбера було...
20. Основною ідеєю “Капіталу” К.Маркса було дослідження....

Тестове завдання 2:

1. Відомою пам'яткою економічної думки XVIII ст. до н.е. в Стародавньому Китаї є закони царя Хаммурапі.
а) так; б)ні.
2. Катон – державний діяч і письменник Стародавньої Греції
а) так; б)ні.
3. Пізнє Середньовіччя охоплює період XI – XV ст.
а)так б)ні
4. В економічному житті Західної Європи період урбанізації почався з XI ст.
а) так; б)ні.
5. В.І. Ленін не розділяв погляди марксистської класичної школи
а) так; б)ні.
6. Дж.К. Гелбрейт – представник соціального інституціоналізму
а) так; б)ні.
7. «Грошове правило» М. Фрідмена - темпи приросту грошової маси в країні не повинні перевищувати темпів зростання ВВП
а) так; б) ні.
8. На думку К. Родбертуса соціальні реформи має здійснювати держава?
а) так; б) ні.
9. Даніел Белл - представник теорії постіндустріального суспільства
а) так; б)ні.
10. У 1919 р. на території УРСР було введено політику «воєнного комунізму»
а) так; б)ні.

Тестове завдання 2:

1. Фома Аквінський автор роботи, яка має назву:
а) «Сума теологій»;

- б) «Домострой»;
- в) «Правда Руська»;
- г) «Трактат про сільське господарство».

2. Коли розпочався період урбанізації у Західній Європі?

- а) IX ст.
- б) XI ст.
- в) XII ст.
- г) XIII ст.

3. Ф. Кене поділяв все суспільство на такі класи:

- а) селяни, міщани, правителі;
- б) виробничий клас, феодали, безплідний клас;
- в) робочий клас, пануючий клас.

4. Марксу належить визначення капіталу, як вартості, що:

- а) самознищується;
- б) поступово «розростається»;
- в) самозростає;
- г) потребує вільного розвитку.

5. Початок колективізації припадає на:

- а) 1920р.
- б) 1925р.
- в) 1928р.
- г) 1932р.

6. Школи неокласичної теорії:

- а) теорії монополії і конкуренції;
- б) неокласичний синтез, монетаризм;
- в) теорія раціональних очікувань та економіка пропозиції;
- г) всі відповіді вірні;
- д) немає вірної відповіді.

7. Розвитком теорії грошей, грошового обігу і кредиту у 80-90 рр. XX ст. в Україні займались:

- а) М. Савлук, А. Морозов, О. Дзюблюк;
- б) А. Гальчинський, В.Геєць, В. Пинзеник;
- в) С.Злупка, М.Довбенко, Л. Корнійчук;
- г) всі відповіді вірні.

8. Представники теорії «раціонального очікування»:

- а) Дж. М. Кейнс, М. Фрідмен;
- б) А.Лаффер, Р. Мандель;
- в) Р. Лукас, Р. Барро;
- г) правильної відповіді немає.

9. В якому році Україна стала рівноправним членом СОТ:

- а) 2005 р.;
- б) 2008 р.;
- в) 2011 р.

10. План Дауеса передбачав:

- а) надання позик і кредитів на відбудову господарства і оздоровлення фінансів Німеччини;
- б) країни Антанти одержували необмежені права проводити в Німеччині комерційну діяльність;
- в) зниження розмірів щорічних репарацій і платежів, скасування контролю над економікою Німеччини.